

TÜRKİYE TARİHİ

1. Türkiye Selçuklu Devleti'nin Kuruluş Dönemi

Malazgirt Zaferi'nden sonra;

- Bizans'ın Anadolu'daki etkinliğini kaybetmesi
- Türkmenlerin gruplar halinde Anadolu'ya göç etmesi
- Anadolu halkının ağır vergiler ve adaletsizlikten dolayı, Bizans İmparatorluğu'ndan ve Anadolu'ya gönderdiği memurlardan memnun olmaması
- Anadolu Türk beyliklerinin kurulması

Anadolu'nun Türkleşmesini hızlandırmıştır.

Türkiye Selçuklu Devleti'nin kurucusu Süleymanşah, İznik'i ele geçirerek bağımsızlığını ilan etti (1077).

I. Kılıç Arslan tahta geçtikten sonra devleti yeniden düzenlemeye ve Anadolu'da birliği sağlamaya çalışmıştır. **Birinci Haçlı Seferi**'ne katılan orduları durduramayan Anadolu Selçuklu Devleti, Batı Anadolu'yu boşaltarak merkezini Konya'ya taşımak zorunda kalmıştır.

2. Türkiye Selçuklu Devleti'nin Genişleme ve Yükseliş Dönemi

II. Kılıç Arslan döneminde, Bizans İmparatoru Manuel, Türklerin güçlenmesinden ve topraklarını genişletmesinden rahatsızlık duymuş ve Türkleri Anadolu'dan atmak amacıyla farklı uluslardan oluşan büyük bir orduyu Anadolu'ya göndermiştir. **Miryokefalon Savaşı** diye bilinen mücadeleyi Türkiye Selçukluları kazanmıştır (1176).

Bu savaşın sonucunda;

- Anadolu kesin olarak Türk vatani haline gelmiş ve Türklerin Anadolu'dan atılamayacağı kanıtlanmıştır.
- Türkler taarruza, Bizans ise savunmaya geçmiştir.

I. Gıyaseddin Keyhüsrev hükümdarlığı sırasında; askeri hareketlerini ekonomik ve ticari çıkarlar doğrultusunda düzenlemiştir. Bu amaca ulaşmak için I. Gıyaseddin Keyhüsrev, Karadeniz ticaret yolunu açmaya çalışmış, diğer taraftan Antalya'yı fethederek Akdeniz'i Türk ticaretine açmıştır.

I. İzzeddin Keykavus, Trabzon Rum İmparatoru'na hakimiyetini kabul ettirdi. Sinop'u alarak ticaret merkezi haline getirdi (1214).

Selçuklu hakimiyetinden çıkmış olan Antalya'yı geri alarak Akdeniz ve Karadeniz'deki ticaret yollarının güvenliğini sağladı. I. İzzeddin Keykavus döneminde Kıbrıs Krallığı ve Venediklilerle ticaret anlaşmaları yapılmış, Trabzon Rum İmparatorluğu ve Çukurova Ermenileri vergiye bağlanmıştır.

I. Alaeddin Keykubat döneminde, Anadolu Selçuklu Devleti en parlak dönemini yaşamıştır.

I. Alaeddin Keykubat, Asya'da büyük bir tehlike haline gelen Moğollara karşı tedbirler aldı. Bu tedbirler çerçevesinde doğudaki kale ve surlar tamir edilmiş ve komşu devletlerle ittifaklar kurulmuştur.

I. Alaeddin Keykubat, Akdeniz'de önemli ticaret merkezlerinden biri olan **Alanya**'yı (Alaiye) topraklarına kattı (1223) ve Alanya'da tersane kuruldu. Bu durum Selçukluların denizcilikte büyük bir gelişme göstermesini sağlamıştır. Selçuklular Akdeniz'den sonra Karadeniz'de de faaliyet gösterdiler.

Moğol tehlikesine karşı Cengiz Han ile iyi geçinmek isteyen I. Alaeddin Keykubat, Moğollardan kaçarak Selçuklu sınırlarına gelen Harzemşahlara da iyi davranmıştır. Ancak **Celaeddin Harzemşah**'ın Selçuklulara ait Ahlat'ı alarak tahrip etmesi ilişkilerin bozulmasına neden olmuştur.

Erzincan yakınlarında yapılan **Yassıçemen Savaşı**'nı Alaeddin Keykubat kazanmıştır (1230).

Bu savaştan sonra Harzemşahlar kesin olarak yıkılmıştır (1231).

Harzemşahların yıkılmasıyla Türkiye Selçuklularıyla Moğollar arasındaki tampon bölge ortadan kalkmıştır. I. Alaeddin Keykubat'ın ölümüyle Türkiye Selçukluları eski gücünü kaybederek yıkılış sürecine girmiştir.

3. Türkiye Selçuklu Devleti'nin Zayıflaması ve Moğol İstilas

I. Alaeddin Keykubat'ın ölümünden sonra yerine oğlu **II. Gıyaseddin Keyhüsrev** geçmiştir. Vezir Saadettin Köpek'in etkisi altında kalan hükümdar babası kadar yetenekli değildi.

Baba İshak İsyanı (1240)

XIII. yüzyılda Asya'daki Moğol istilas pekçok Türkmenin Anadolu'ya göç etmesine sebep olmuştur. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya gelen Türkmenler yer ve otlak darlığı nedeniyle sıkıntı çekiyordu. Bölge halkının sosyal ve ekonomik sıkıntılarını değerlendiren Baba İshak isimli bir kişi isyan başlattı (1240).

Türkmenlerin desteğini alan Baba İshak isyanı kısa sürede yayıldı. Eski gücünü kaybeden Anadolu Selçukluları bu isyanı bastırmakta zorlanmış, ancak iki yıl sonra isyanı bastırabilmiştir.

Anadolu Selçuklularının Yassıçemen Savaşı'nı kazanmaları Moğolların Anadolu'ya gelişini geciktirmiştir.

Ancak Baba İshak isyanının güçlükle bastırılması, Selçukluların zayıfladığını ortaya çıkarmış ve Moğolları Anadolu'yu istila etme konusunda cesaretlendirmiştir.

Kösedağ Savaşı ve Sonuçları

Anadolu Selçuklularının doğu sınırlarına dayanan Moğollar, Baba İshak isyanından sonra Anadolu'yu istilaya karar verdiler. Sivas'ın doğusunda yapılan **Kösedağ Savaşı**'nda Anadolu Selçuklu ordusu mağlup olmuştur.

Bu savaşın sonucunda;

- Anadolu Moğolların hakimiyetine girmiş ve Türkiye Selçukluları Devleti Moğollara bağlı hale gelmiştir.
- Trabzon Rum İmparatorluğu ve Ermeni Krallığı Selçuklu hakimiyetinden çıkmış, Anadolu'nun batı kısımlarında bağımsız Türk beylikleri kurulmuştur. Böylece Anadolu'da kurulan Türk siyasal birliği bozulmuştur.
- Anadolu'da can ve mal güvenliği kalmamış, ticaret faaliyetleri durma noktasına gelmiş ve üretim azalmıştır. Bu durum Anadolu halkının ekonomik hayatını olumsuz yönde etkilemiştir.
- Anadolu'daki önemli bilim, sanat ve ticaret merkezleri tahribata uğramış, kültürel gelişmeler durmuştur.
- Moğolların baskısından kurtulmak isteyen Türkmenler Anadolu'nun batısında yoğunlaşmışlardır. Türk kültürü Anadolu'nun batısında da yayılmıştır.
- Merkezî otoritesini kaybeden Anadolu Selçukluları dağılma ve yıkılma sürecine girmiştir.

Uclarda Hayat ve Beylikler

1243 Kösedağ Savaşı'ndan sonra Anadolu Selçuklu Devleti'nin Moğol hakimiyetine girmesi üzerine, uc beyleri serbest hareket etmeye ve Anadolu Selçuklu sultanlarını tanımamaya başladılar. Anadolu'nun batısında yoğunlaşan beyliklerin nüfus ve askeri gücünü Moğolların

baskısından kaçan Türkmenler oluşturuyordu. Moğolların hakimiyetini kabul etmek istemeyen uc beyleri ve aşiret beyleri bağımsızlıklarını ilan ederek Türkiye’de “Beylikler Dönemi”nin başlamasına neden olmuşlardır.

Anadolu’da Söğüt ve Domanıç çevresinde **Osmanlılar**, Konya ve çevresinde **Karamanoğulları**, Kütahya ve çevresinde **Germiyanogulları**, Balıkesir çevresinde **Karesioğulları**, İzmir ve Aydın çevresinde **Aydinoğulları**, Manisa’da **Saruhanoğulları**, Sinop ve Kastamonu’da **Candaroğulları**, Muğla’da **Menteşeoğulları**, Maraş’ta **Dulkadiroğulları** ve Adana’da **Ramazanoğulları** beylikleri kurulmuştur.

Anadolu Türk Beyliklerinin Genel Özellikleri

- Türkiye Selçuklularının zayıflamasından sonra Anadolu’nun batısında kurulan beylikler, Anadolu Türk tarihinin kesintisiz olarak devam etmesini sağlamışlardır.
- Orta Anadolu’da yoğunlaşan Selçuklu kültür ve sanatını Anadolu’nun uç bölgelerine taşıyarak yaygınlaşmasını ve devamını sağlamışlardır.
- Her beylik kendi sınırları içinde bayındırlık hareketlerine önem vermiş ve beylik merkezleri birer kültür merkezi haline gelmiştir.

Anadolu’da Sosyal Hayat

Malazgirt zaferinden sonra, Orta Asya’dan gelen konar - göçerler Anadolu’ya yerleştirilerek Anadolu’da Rum ve Hristiyanlara karşı nüfus üstünlüğü sağlanmıştır. Türkler Anadolu’da yaşayan Hristiyan unsurlarla birlikte (Rumlar, Ermeniler, Süryaniler) yaşamlarını sürdürmüştür. Selçuklu sultanları Hristiyan ahaliye adaletli ve hoşgörülü davranmış, karşılığında onlarda Selçuklu idaresini benimsemişlerdir.

Anadolu'da Ekonomik Hayat

Tarım ve Hayvancılık

Anadolu Selçuklu sultanları ve beyler, köylüleri topraklarda tutabilmek amacıyla belirli zamanlarda vergi affı veya vergilerin hafifletilmesi gibi tedbirler almışlardır.

Anadolu Selçuklu Devleti, tarım ve hayvancılığın gelişmesine yardımcı olmuş, bunun sonucunda Anadolu'da alınan ürünlerin ihtiyaç fazlasını (tarım ve hayvan ürünlerini) dışarıya satmıştır.

Ticaret

Anadolu'da ticaretin gelişmesi için Türkiye Selçukluları döneminde şu tedbirler alınmıştır:

- Ticarete kullanılmak üzere yollar yapılmış ve bu yollarda güvenlik sağlanmıştır.
- Ticaret yolları üzerine tüccarların konaklaması ve ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kervansaraylar yapılmıştır. II. Kılıç Arslan döneminde başlayan Kervansaray yapımı, daha sonra gelen Selçuklu sultanları tarafından devam ettirilmiş ve kervansaraylar komşu ülkelerden tüccarların Anadolu'ya gelmesinde önemli rol oynamıştır.
- Tüccarların korsan, eşkiya ve tabii afetlerden dolayı uğrayacağı zararları karşılamak üzere bir çeşit devlet sigortası yapılmıştır.
- S Büyük ticaret merkezlerinde hanlar ve kapalı çarşılar yapılmıştır.
- Ticareti geliştirmek amacıyla Akdeniz ve Karadeniz'de fetihler yapılmıştır (Antalya, Alanya, Sinop, Suğdak).
- Kıbrıs Krallığı ve Latin (İtalyan) Cumhuriyetleriyle ticaret anlaşmaları yapılmıştır.

- Gümrük vergileri hafifletilmiřtir.
- Ticari nemi olan merkezlere Türk ve Müslüman tüccarlar yerleřtirilmiřtir.

Anadolu'nun Doğu - Batı, Güney - Kuzey ticaret yollarının üzerinde bulunması ve kıtaları birbirine bağlaması, bölge ticaretinin gelişmesine ortam hazırlamıştır. Türkiye Selçukluları döneminde Anadolu uluslararası ticaret merkezi haline gelmiştir.

Ahilik Teřkilatı

Ahilik, Türkiye Selçuklu Devleti döneminde (XIII. yüzyılda) ortaya çıkmış, esnaf ve zanaatkarların ticari hayatını şekillendiren sosyal bir teşkilattır.

Bu teřkilat;

- Esnaflar arasında dayanışmayı sağlamıştır.
- Mesleki eęitim sonucunda çırak, kalfa ve usta yetiřtirerek bunlara diploma vermiřtir.
- yelerinin dini, ahlaki ve diğer alanlarda bilgilerinin artırılmasına çalışmıştır.
- Üretim kalitesinin artırılmasına ve fiyatların ayarlanmasına çalışmıştır.
- Moğol istilasından sonra Anadolu'da huzur ve güvenliği sağlamaya çalışmıştır.